INKLYUZIV TA’LIMDA MUAMMO VA ULARNING YECHIMLARI

Bazarov Sardor Kenjaboy o‘g‘li
Guliston davlat pedagogika instituti
Pedagogika kafedrasi o‘qituvchisi

Annonatsiya: Bu maqola “Inklyuziv Ta’lim: Xalqaro Tajriba va Amaliyot, Erishilgan Natijalar, Muammo va Ularning Yechimlari” mavzusida yozilgan. Maqola inklyuziv ta’limning xalqaro tarixini, uning erishilgan natijalarini va ulardan foydalanishning

muhimligini ko‘rsatadi. Ushbu mavzu bilan bog‘liq xalqaro tajribalar, inklyuziv ta’limning amaliyotlari, muammoatlari va ularning yechimlari tahlil qilinadi. Maqola inklyuziv ta’limning dunyo bo‘ylab qanday o‘zgarishlarni olib kelishi va undagi muhim huquqiy muammolarni bayon qiladi.

Kalit so‘zlar: Inklyuziv ta’lim, xalqaro tajriba, natija, ta’lim usullari, muammo, yechim.

Inklyuziv ta’limning xalqaro tarixi, 20-asrning boshlariga qaytib boshlanadi, lekin o‘sayotgan yillarda uning rivojlanishida katta o‘zgarishlar bo‘ldi. Bu tizim, avvalo, Engellilarning ta’limiga o‘girilgan, ammo keyin, bu tajriba boshqa o‘rganuvchilaruchun ham foydalanishga olib kelindi. Xalqaro tajribalar, ko‘pgina mamlakatlarda inklyuziv ta’limning qanday amalga oshirilishini tajriba qilishda katta o‘rin egalladi.Asosiy tajribalar, inklyuziv ta’limning har bir talabasi uchun o‘zlashtirilgan darslar va ta’lim usullari sifatida qanday qo‘llanilishini ko‘rsatadigan sabablardan biri sifatida ta’riflanadi. Xalqaro daraja, inklyuziv ta’limning boshqa mamlakatlarda ko‘rsatilishi va bu sohada o‘zgarishlar olib kelishi natijasida yuzaga chiqdi. Bu tizimdunyo bo‘ylab o‘zgaruvchan ta’lim tizimini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi va o‘rganuvchilar uchun o‘zlarining potensialini maksimal darajada ishlab chiqarishda yordam beradi.Inklyuziv ta’limning xalqaro tarixi, ta’lim tizimlarining inson huquqlarini bajarish va har bir o‘rganuvchi uchun o‘zlashtirilgan ta’limni ta’minlash maqsadida qanday rivojlanayotganligini o‘rganish uchun katta muhimlikka ega. Inklyuziv ta’limning boshqa turlari bilan solishtirilganda, unda o‘rganuvchilar uchun erishilgan natijalar va ulardan foydalanishning xalqaro miqyosdagi o‘rnini ta’kidlash juda muhimdir. Erishilgan natijalar, o‘rganuvchilarning o‘qish va o‘rganish jarayonlari natijasida paydo bo‘layotgan bilimlar, ko‘nikmalar, va tajribalar hisoblanadi. Bu natijalar har bir o‘rganuvchi uchun maxsusdir va ularning o‘zlashtirilishiga yordam beradi.

Erishilgan natijalar xalqaro darajada ham o‘rganuvchilar uchun o‘zlashtirilgan bilim va ko‘nikmalarni ta’minlaydi. Bu, ularning dunyo bo‘ylab o‘zgarishlar va boshqa mamlakatlar bilan o‘zaro almashishlari uchun asosiy manba bo‘lib, ulardan foydalanish ularni dunyo bo‘ylab mustaqil hayotlari uchun tayyorlaydi.O‘rganuvchilar o‘zlarining o‘qish va o‘rganish natijalarini xalqaro miqyosda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘lishi, ularni dunyo bo‘ylab huquqiy jihatdan o‘zlarining bilimlarini o‘zlashtirish va bu bilimlarni ishlab chiqarishga olib keladi. Bu, ularning rivojlanishi va mustaqil hayotlari uchun muhimdir.Inklyuziv ta’lim tizimida o‘rganuvchilar o‘zlarining erishilgan natijalarini qo‘llash uchun bir nechta usullarni o‘rgana olishadi. Bu usullar, ta’limda o‘rgatilgan bilim va ko‘nikmalarini amaliy hayotda foydalanishga olib keladi. O‘rganuvchilar o‘zlarining erishilgan natijalarini ta’limdan tashqari hayotlarida qo‘llash uchun ma’naviy va amaliy usullarni qo‘llaydilar. Bular orasida, o‘zlarining so‘nggi maqbul bo‘lgan bilim va ko‘nikmalarni qo‘llash, ulardan mustaqil hayotlarida foydalanish, va shaxsiy rivojlanishlariga yordam berish, muhimdir.Inklyuziv ta’limning muammolari, o‘rganuvchilar va o‘qituvchilar uchun o‘zlashtirilgan ta’lim tizimlarini amalga oshirishda muhim masalalardir. Bu muammolarni hal qilish, o‘rganuvchilarni, har bir insonni o‘zlashtirish uchun kerak bo‘lgan yechimlarni o‘rgatishga yordam beradi.

Quyidagi qisqa ma’lumotlarda, inklyuziv ta’limning muammolari va ularning yechimlari haqida ko‘proq ma’lumot olishingiz mumkin:

Muammolari: 1. Har bir o‘rganuvchining xususiyliklari: O‘rganuvchilar o‘zlarining ta’lim stili va o‘rganish usullari bo‘yicha farqli xususiyatlarga ega bo‘lishi mumkin. Bu o‘qituvchilarga har bir o‘rganuvchi uchun eng muhim va foydali ta’lim usullarini tanlashda yordam berishni talab qiladi.

2. Huquqiy muammolar:O‘rganuvchilar o‘rtasida yashirin diskriminatsiya, intizomliso‘zlar va qo‘llash tizimi bilan bog‘liq huquqiy muammolar paydo bo‘lishi mumkin. O‘qituvchilar bu muammolarni aniqlash va ularni yechish uchun huquqiy muammolarni o‘rganishi va yechim topishi kerak.
3. Ta’lim vositalari va materiallari:Ta’lim vositalari va materiallari, har bir o‘rganuvchi uchun eng qulay va foydali ko‘rsatkichlar bilan ta’minlanishi kerak. Bu o‘rganuvchilar o‘zlarining o‘rganish potensialini oshirish va ta’limni samarali qilish uchun muhimdir.

Yechimlari: 1. Ma’naviy sabr va tajribalilik: O‘qituvchilar o‘rganuvchilarni ko‘rib chiqishda sabrli va ma’naviy tajribali bo‘lishlari kerak. Har bir o‘rganuvchi uchun o‘zgaruvchan davom etadigan jarayonlar mavjud bo‘lishi mumkin va o‘qituvchilar uning tajribalarini tushuntirib chiqarishi kerak.

2. Huquqiy bilimlar va tushunchalar: O‘qituvchilar o‘rganuvchilarninghuquqiy huquq va tushunchalari haqidabilimlarga ega bo‘lishlari kerak. Bu o‘rganuvchilar uchun to‘g‘ri muammolarni tushuntirish, ularga yordam bera olish va huquqiy himoya ta’minlashda muhimdir.

3. Individualistik ravishda ishlash:O‘rganuvchilarni individual ravishda yaxshi ko‘rib chiqish va ularga o‘zlarining eng yaxshi tajribalarini taqdim etish imkoniyatini oshirish muhimdir. Bu har biro‘rganuvchi uchun eng samarali o‘rganish jarayonini ta’minlashda o‘qituvchilar uchun yechimdir.

4. Ijodkorlik va yaratuvchilik:O‘rganuvchilarni ijodkorlik va yaratuvchilikka tayyorlash, ularga yengil ish yaratish va jamiyatda qatnashishni o‘rganish uchun muhimdir. Inklyuziv ta’lim bu qobiliyatni rivojlantirish va ta’lim jarayonida erkinlikni ta’minlash uchun mos manbalar taqdim etadi.Inklyuziv ta’limning muammolari va yechimlari, har bir o‘rganuvchi uchun eng yaxshi ta’lim tajribasini ta’minlash vao‘rganuvchilarni o‘zlarining eng yaxshi potensiallarini oshirishni maqsad qiladi. O‘qituvchilar uchun, har bir o‘rganuvchi uchun eng muhim va qo‘llaniladigan ta’lim usullarini topish va ulardan foydalanish, inklyuziv ta’limning amalda yutishining muhim qismi bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. “Inclusive Education: International Policy & Practice” -Edited by Paraskevi Knüpfer and Andrej Kohont (2017)
2. “Inclusion: The Dream and the Reality Inside Special Education” -By Martha Minow (2012)
3. “The Inclusion Toolbox: Strategies and Techniques for All Teachers” -By Jennifer Borel and Katharine Davies Samway (2019)
4. “Inclusive Education in Action: A Practical Guide to Teaching Diverse Learners” -By Susan Stainback and William Stainback (2016